

Befolkningen bruge denne Frihed efter dens Sind og Lante. — Tager nu dette Lovforslag Hensyn til den Stemning, som var og sikkerlig er tilstede her, tager dette Lovforslag tilstrækkelig Hensyn til, hvad der er sket siden 1814 i vort Folk og navnlig til Bevægelsen i Retning af et mere frit Folkeskolevæsen? Jeg mener Nei! og mener, at Forslaget staa fuldstændig paa den gamle Grundvold, og mener, at det er langt fra saaledes, at Sol og Vind ere delte lige; jeg mener, at det er ensidigt, at der er taget Hensyn til den ene Side, men ikke til den anden (Modsigelse). So, der er taget Hensyn til den anden Side. Privatskolen eller Friskoleretningen er ganske vist bleven nævnt; men hvorledes? De Folk, der ville benytte det sidstnævnte Skolevæsen, skulle tage Del i alle de betydeligt forøgede Udgifter, som dette Forslag lægger paa Befolkningen; der skal have et skarpt Tilsyn med disse Skoler, ja, de skulle endogfaa have Skoledøren til enhver Tid aaben for Skoledirektionen; de skulle skaffe Altest for, at de Lærere, som de vælge for deres Børn, ere hæderlige Personer. Der lægges saaledes Byrder paa dem, men jeg ser ingen Rettigheder. Der bliver ganske vist budt Penge til det private Skolevæsen, men hvilke Betingelser stilles der saa? Ja, det er meget strenge Betingelser. En Betingelse er den, at Friskolevæsenet skal gjøres ufrit, at det skal underkaste sig Planer, som her ere nævnte; det kan det ikke, uden at blive ufrit. Jeg maa derfor sige, at jeg ingenlunde kan anerkjende dette Forslag som et Grundlag, hvorpaa der kan bygges videre; jeg ser i Grunden ingen Grundsten, som jeg kan bruge, jeg maa forlange et helt nyt Grundlag. Jeg har ingen Ero til, at man under de nuværende Forhold kan faae Noget ud af Lovforslaget; men jeg vil lade det gaa til anden Behandling og til Udvalg, for at Lærerne der kunne komme frem, for at vi endnu engang kunne faae Væilighed til at sige, hvad vi ville — thi de Lærere, vi bære frem, ville være Flertallet af Befolkningens Lærere — og for at det andet Lhng, Regjeringen og hele Befolkningen kan faae dette at vide. Der kan dog maasse ligge et Frøcorn deri, som kan gro; der kan maasse dog derved komme en ny Draabe, som kan hjælpe til at udhule den Sten, vi skulle have udhulet. Nu til Slutning kun disse faa Ord om Højskolen i Søst. Jeg synes, det er en Feil at lægge en saadan Skole i Kjøbenhavn; jeg synes, det er en Feil, at en saadan Skole skal være en Statsanstalt, og jeg synes, det er dobbelt og tidobbelt feil, at en saadan Skole skulde indrettes under den nuværende Regjering, som har den 12te April 1877 skrevet paa sin Fane. Jeg har ingen Ero til, at vi ville faae noget Godt ud deraf, saaledes at det kan blive til Betsignelse for vort Folkeli og for vor Folkeophlysning. Alt Saadant grov kun jevnt, naturligt og frit op, og det er godt, at vi med Tiden faae

en saadan Skole. Det er allerede for nylig blevet nævnt, at en saadan Gjerning er begyndt oere ved Axfv i Sylland, og vil man gjøre Noget for at fremme denne Gjerning, saa lad os være enige om at bringe denne Sag ind paa Finantsloven, give nogle Penge, der kunne komme denne Skole til Nytte, saaledes at de fattige Karle, der have Lygt dertil, kunne komme der og tage Del i Undervisningen og føres videre frem.

Kruse: Jeg skal ikke længe opholde Lhngget. Jeg havde ikke troet, at jeg skulde tage Ordet tiere, men det ærede Medlem for Densse Amts 2den Valgkreds (N. Andersen) udtalte Noget, som jeg ikke tror, at det vilde være rigtigt at lade gaa hen i Kausheb. Jeg skal ganske i Forbigaaende kun berøre, hvad det ærede Medlem sagde om, at vi vilde tage Statsstyrelsen bort fra Skolerne, men beholde Pengene. Jeg vil kun ganske kort bemærke, at jeg ikke ser rettere, end at vi ogsaa gjøre dette nu overfor Realskoler og Højskoler, og det vil man ganske vist fortsætte i Fremtiden. Jeg skal derhos tillade mig at paapege for det ærede Medlem, at med Hensyn til den Eigegyblighed, som han havde forarget sig over, at jeg havde omtalt, at der var hos Befolkningen lige overfor det bestaaende Skolevæsen, er han aldeles paa Vildspor, naar han tror, at det er Noget, der særlig har ramt mig personlig. Dette sagde han ganske vist ikke, men tilsløret laa det i, hvad han sagde. Det er fuldstændig urigtigt, og dermed skal jeg forlade dette Punkt. Det ærede Medlem kom dernæst frem med Modsetningen mellem Statskolen og Friskolen som det, vi tilstræbte. Det ærede Medlem tager ogsaa i den Henseende feil for mit Bedkommende, forsaavidt det var adresseret til mig. Jeg har ikke udtalt mig for Friskoletanken saaledes, at den skulde realiseres ved Lov; det, jeg har talt om, er en anden Ordning af Skolevæsenet, som vilde bringe dette ind under Kommunernes Bestyrelse, og det, tror jeg, er noget helt Andet. Naar forøvrigt det ærede Medlem syntes at finde en Indvending imod Friskolen i dens Fattigdom, da tror jeg, at det ærede Medlem, der sidst talte, har tilstrækkelig godtgjort, hvad det netop er, der trykker Friskolen i Henseende til Omkostningerne, at det netop er Konkurrencen med den store Statsanstalt, som den ikke kan bære. Derfor man gjør, som det ærede Medlem for Svendborg Amts 2die Valgkreds (Lang) igaar projektiv udtalte: „Løs Statskolen og lad den gaa“, da tror jeg nok, at Friskolen vil komme til Rette med den. Jeg havde neppe taget Ordet endda, dersom ikke den høitærede Minister ved en enkelt Udtalelse havde givet mig Anledning til at tillade mig at henvende nogle Ord til ham, idet den høitærede Minister udtalte, at Luthers Katekismus, og vel altsaa ogsaa Balleus, ganske vist maa erkjendes ikke at være egnet til Grundlag for Børneundervisning, men at der